

1954 var förlisningarnas år

GG 184 Exides förlisning

Samma storm som i slutet av november 1954 blev Vestfarts öde drabbade även GG 184 Exide av Bohus-Björkö.

– Min fästmö, nuvarande fru, Mona fick reda på att allt hopp var ute, berättar Ingemar Alexandersson, som var med den gången för snart 60 år sedan då besättningen fick ösa den sjunkande fiskebåten i ett drygt dygn för att hålla den flytande, innan räddningen till sist kom.

BJÖRKÖ Sammanfattningen om fiskebåten GG 184 Exides förlisning hämtar vi ur en artikel som publicerades i Göteborgs-Tidningen den 29 november 1954:

På söndagen den 24 november 1954 hade man ombord på Exide fått dåliga väder rapporter. Flera fiskebåtar hade tidigare i veckan varit ute och fiskat men alla dessa begav sig hemåt – alla förutom en båt, Exide. De ville göra ett tråldrag till och gick ensamma sakta tillbaka ut i det dåliga vädret. När Exide befann sig söder om Norge kom en kraftig våg och lyfte upp fartyget. Hon slår ner på sidan och vatten börjar läcka in. Antagligen hade något av borden i fören slagits loss. Exide larmade direkt via Göteborgs radio. I början tog båten in mycket vatten. Besättningen trodde att hon skulle sjunka direkt men den höll sig flytande i gott och väl ett dygn. Alla ombord började pumpa frenetiskt.

Fiskebåten fortsatte att läcka in vatten och hon sjönk långsamt. Plötsligt får besättningen syn på två fraktbåtar. De signalerar SOS med tyfonen och tände på sina madrasser för att väcka uppmärksamhet. Men båtarna bara passerar. Maten på Exide var då helt slut och de kunde höra på radion att andra båtar skulle ut och leta efter dem. På torsdagen vid eftermiddagen beslöt sig alla båtar som sökte efter Exide att företaget var lönlöst. På radion kunde Exides besättning höra att båtarna vände hemåt eftersom de flesta trodde att hon hade gått till botten. Besättningen hade inte mycket krafter

kvar att kämpa med efter att ha pumpat och länsat i ett dygn. Men när allt var förlorat, tändes hoppet. En norsk båt som hade kommit ur kurs fick syn på Exide och kom till deras räddning. Räddningsarbetet tog lång tid på grund av det dåliga vädret. Men efter ett tag kunde alla komma över till den norska båten och ett meddelande gick ut hem till Sverige att alla var oskadda. Männerna från Exide anlände sedan till staden Flekkefjord varifrån buss och tåg tog alla tillbaka hem till Sverige.

– I Flekkefjord möttes vi av den svenske vicekonsuln Söyland. Hon fick därför ge namnet åt den nya båt vi, Nils och Ingemar, beställde, berättar Ingemar.

Ingemar minns de dramatiska timmarna

Vi har begett oss hem till Ingemar Alexandersson, som var med om förlisningen för snart 60 år sedan, och trots att många år förrunnit minns han händelsen väl.

– I stormbyarna blåste det upp emot 35 sekundmeter så vi gick mot vinden så sakta vi kunde. Plötsligt kom en stor våg och båten reste fören. Vi föll rakt ner och ett ofantligt brak hördes när vi slog i vågdalen. Osvald, som stod i fören, berättade senare att han trodde vi skulle gå till botten direkt.

Däremot förstod männen inte att något allvarligt hade hänt. Ingemar gick emellertid ner i maskinrummet för att göra en översyn och fick då se att vatten läckte in. Telefonen fungerade till en början så ett SOS sändes ut och positionen lämnades till Göteborgs radio*. Men

spänningsfall i de elektriska ledningarna ledde till att man senare bara kunde lyssna på radion, utan att själva kunna sända.

Genast vidtogs räddningsarbetet.

– Pappa stod vid läns-pumpen och vi andra bildade kedja och langade spänner med vatten. Vi försökte även öka varvet på maskinen för att den skulle pumpa mer. Dessutom försökte vi höja takten på ösandet men då blev vi trötta så vi fick gå tillbaka till en lugn och jämn takt.

Hela tiden trodde och hoppades besättningen att en båt skulle få se dem. En båt gick till och med förbi och männen ombord på Exide försökte blossa för att påkalla uppmärksamhet, något som inte lyckades. Priset var dessutom att då steg vattnet ombord på den skadade båten i och med att länsandet upphörde för en stund.

– Klart vi var besvikna när båten passerade utan att stanna. Vi försökte hålla modet uppe men förstod att vi inte skulle orka så värst länge till. Den lilla livbåten hade gjorts iordning men i det hårda vädret skulle den förmodligen inte föreslå långt.

Besättningen bestod av sex män, bland annat: William Alexandersson, 54 år och hans två söner Nils, 24, och Ingemar, 22, samtliga från Björkö. Fadern slutade omedelbart efter olyckan att fiska. Nils slutade att fiska i slutet av femtiotalet men Ingemar fortsatte.

Ingemar framför en tavla med bilder på fiskebåten Exide. Efter att GG 184 Exide från Björkö i en storm utanför Norge ha sprungit läck räknade besättningen att fartyget skulle hålla sig flytande i 60 minuter men det blev mer än så, mycket mer än så.

I det läget verkar försynen ha gript in. Den norska ångaren Majken hade på grund av dåligt väder tvingats till kursändring. Hon kom därför att gå rakt mot Exide och kunde därmed rädda de nödställda svenskarna.

I sjöhävningen slog båtarna mot varandra och flera av Björköborna hoppade då till Majken medan någon halades ombord med rep och livboj.

– Pappa hoppade över och blev hängande på utsidan relingen men lyckades ta sig över. Han hade varit ankare i dragkampslaget så han var stark. Innan han hoppade hade han varit nere i skansen och hämtat skeppspappren och bibeln. Dessa saker hade han stoppat ner i stövlarna. Telegram sändes därefter ut till både Norge och Sverige, att Björköbåtens besättning räddats.

Efter haveriet gick Ingemars far, William, i land för gott och tog över ishuset på Björkö. Men Ingemar och brodern Nils samt en kompis gick året efter till mäklaren Helge Olsson och beställde en ny båt, Söyland.

Söyland blev påseg-lad

Som om förlisningen med Exide inte vore nog var Ingemar även med och förläste med deras nästa båt. Den 31 oktober 1960 påseg-lades GG 184 Söyland av en fransk trälare, som gått för autopilot, vid fiskebanken

Märspiiken. Mirakulöst nog klarad sig alla i besättningen även den gången.

– Vi hade gjort ett drag och trålen var så full att den sprack i det dåliga vädret. Efter att ha jobbat med detta tunga jobb var vi så trötta att vi gick och lade oss. Vi hade en man, min bror, som vakt men vi hann ju inte göra något innan det var försent. Båten låg för ankar när fransmannen gick på oss för om styrhytten. Vi försökte täcka över läckan i bordläggningen med en presenning men i ovädret hjälpte det inte så vi fick lämna båten. Vi blossade, gick i livbåten och fransmännen plockade upp oss.

Storbackefisket var tufft

Därefter skaffade de en stålträlare, Neptunus, byggd i dåvarande Östtyskland. Den hade man en tid men fiskebåten såldes vidare till

Danmark eftersom motorn krävde så mycket service.

– På 60-talet låg vi på storbackefiske efter långa utanför Shetland och Island. I stort sett var vi de enda härifrån som höll på med det för här trålade och ”snurrade” man, vadfisket hade ju redan försvunnit på 50-talet. Men backefisket var ett jobbigt fiske för man slet ut nävarna.

*Göteborg radio var en svensk kustradiostation, ägd av Televerket, som användes till att med hjälp av radiokommunikation koppla samman fartyg till sjöss, med telelinjer i land. Stationen var under större delen av sin existens den enda i Sverige som expedierade olika typer av trafik till civila fartygsradiostationer på kortväg, det vill säga med global täckning.

TIM STERNER, LUKAS ENGSTROM OCH CONNY ÅQUIST

Fakta

GG 184 Exide byggd på Bergs varv 1950

Längd: 75 fot

Bredd: 20,5 fot

Motor: B&W Alpha femcylindrig diesel på 300 hk

Sjönk vid Korallbanken utanför Norges sydvästskust 1954

GG 184 Söyland

Leverans: 1950

Byggd: Ekenäs i Kalmarsund och utrustad på Bergs

Längd: 80 fot

Bredd: 22 fot

Motor: B&W Alpha, en sexcylindrig diesel på 420 hk

Sjönk vid fiskebanken Märspiiken nordväst om Danmark 1960

Tidningsurklipp från händelsen.